

Bildande av naturreservatet Hanefors i Växjö kommun

Växjö kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Hanefors med syfte enligt nedan. Naturreservatet ska ha den geografiska omfattning på 7,7 ha som framgår av kartan i bilaga 1 och som märks ut i fält.

För att uppnå syftet med naturreservatet beslutar Växjö kommun att nedan angivna reservatsföreskrifter ska gälla för reservatet.

Växjö kommun beslutar om att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 2) för reservatets långsiktiga vård och utser samhällsbyggnadsnämnden som reservatsförvaltare.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara och vårda de höga naturvärdena samt främja friluftsliv, natur- och kulturmiljöupplevelser. Naturmiljöer och arter knutna till vattendrag, våtmarker, lövnaturskog, betesmarker, och blandskogar med gamla träd och död ved ska vårdas, bevaras och återställas.

Syftet uppnås genom att:

- områdets skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som förhindrar produktionsinriktat skogsbruk och exploatering,
- vattendragets utformning med meandring, våtmarksområden och strömmande å- och bäckfårar bevaras,
- trädmiljöer bevaras med grova och gamla träd, en variationsrik struktur och med god förekomst av död ved. Yngre bestånd vårdas så att de kan utvecklas mot naturliga lövskogar,
- betesmark med spridda träd och på sikt örtrik flora betas eller slås,
- livsmiljöer kan nyskapas för att värna skyddsvärda arter,
- naturmiljöerna sköts så att det finns ett flertal väl framkomliga stigar och rörelsestråk med hänsyn till naturvärdena,
- uppehållsplatser, anordningar och anläggningar skapas eller underhålls för att främja en bredd av friluftsliv och upplevelsevärden,
- kulturmiljöerna i området lyfts fram.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden i naturreservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att inom naturreservatet (se dock undantagen):

- A1. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller annan jordart
- A2. borra, spränga, schakta, gräva, dämma, dika, dikesrensa, fylla ut, tippa, anordna upplag eller utföra annan liknande åtgärd
- A3. anlägga väg, parkeringsplats eller vändplats
- A4. uppföra byggnad, mast, vindkraftverk eller annan anläggning
- A5. avverka, gallra, beskära, röja, så, plantera träd och buskar eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller skada enskilda träd och buskar
- A6. skada, ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grova grenar
- A7. sprida bekämpningsmedel, kemiska preparat, gödsel, kalk eller annat jordförbättringsmedel
- A8. ändra växt- och djurlivets sammansättning genom att föra in, så eller plantera ut arter eller växtdelar
- A9. utöver skyddsjakt och eftersök bedriva annan jakt än jakt på vildsvin eller invasiva arter
- A10. utan tillstånd från Växjö kommun dra ledningar i mark

Föreskrifterna hindrar inte:

- utförande av de åtgärder som behövs för reservatets skötsel eller uppföljning och som framgår av nedan angivna B-föreskrifter,
- underhåll och reparationsåtgärder av byggnad, väg med vägområde, parkering, ledning, ledningsgata, broar. Förändringar av elnätet får tillståndsprövas enligt koncessionsprocessen.

Samråd ska dock ske med reservatsförvaltaren för att på bästa sätt ta hänsyn till mark samt det växt- och djurliv som finns på platsen.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång i naturreservatet

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar iordningställs och att följande åtgärder vidtas av reservatsförvaltaren:

B1. utmärkning av reservatsgräns och information om reservatet,

B2. åtgärder som behövs för att bevara, återställa och utveckla naturvärdena:

- naturvårdsinriktade skötselåtgärder såsom röjning, huggning, grävning, sådd och plantering
- tillskapade av markblottor för insektslivet eller för motsvarande syfte vända upp eller tillföra mager jord
- skapande av död ved, ringbarkning, högstubbar m.m.
- uppläggning av grenar och trädstammar i faunadepå
- slåtter, bete, hamling
- stängsling (uppsättning, reparation och nedtagning)
- naturvårdsbränning
- dra vattenledning till betesmark
- skyddsjakt
- bekämpning av invasiva arter
- inventering och uppföljning av existerande arter, strukturer, naturtyper och friluftsliv
- utsättning av öring, ål och andra skyddsvärda arter samt uppföljning av dessa
- naturvårdande åtgärder i vattendraget

B3. iordningställande av anordningar och anläggningar för allmänheten i form av:

- parkeringsplatser
- informationstavlor och hänvisningsskyltar
- motions- och strövstigar eller leder
- vattenledning för friluftsändamål
- rast- och grillplatser
- rastbänkar och bord
- broar över bäckfåror
- väder- och vindskydd
- torrdass

Träd, buskage och grenar som uppenbart hindrar framkomlighet, skapar otrygghet, utgör en risk för byggnader eller besökares säkerhet får fällas, kapas och/eller flyttas,

B4. åtgärder för vetenskaplig undersökning som i förväg godkänts av reservatsförvaltaren,

B5. upplag i samband med skötselåtgärder,

B6. användning och tagande av väg i den utsträckning som behövs för reservatets vård och förvaltning.

Växjö kommun ansvarar för att skötselåtgärder enligt ovan specificeras i fastställd skötselplan och utförs. Skötselåtgärder kräver särskild hänsyn för att inte förstöra höga naturvärden. Åtgärder kan kräva prövning i särskild ordning.

C. Föreskrifter för allmänheten med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

- C1. skada naturföremål, t.ex. genom att gräva, borra, hacka eller måla
- C2. fälla, kapa, dra upp, plocka eller på annat sätt skada levande eller döda träd, buskar, växter, svampar, mossor eller lavar
Anmärkning:
Bär och marklevande matsvamp får plockas för husbehov
- C3. samla in insekter, snäckor, maskar eller andra djur utan godkännande från reservatsförvaltaren
- C4. framföra eller parkera motordrivet fordon eller släpvagn annat än på väg och iordningställd parkeringsplats
- C5. elda annat än på anvisad, iordningställd eldplats
- C6. störa djurlivet genom t.ex. närgånget uppträdande vid boplatz
- C7. cykla eller rida på i fält markerade stigar
- C8. medföra okopplad hund
- C9. fiska med nät eller fasta redskap

Från C-föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning, som i förväg godkänts av reservatsförvaltaren.

Föreskrifterna under C träder i kraft den dag som framgår av kungörandet, se nedan. Föreskrifterna gäller även om de överklagas.

Miljö- och byggnämnden prövar dispenser och tillståndsansökningar. Med reservatsförvaltarens godkännande avses att förvaltaren i skriftlig form kan godkänna en åtgärd efter att denna beskrivits på lämpligt sätt.

Föreskrifterna hindrar inte de verksamheter eller åtgärder som finns reglerade i ingångna avtal, servitut eller andra rättigheter.

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning, bl.a. miljöbalken, jaktlagstiftning, terrängkörningslagen och kulturminneslagen.

Administrativa data

Namn:	Hanefors
Län:	Kronoberg
Kommun:	Växjö
Läge:	1,5 km söder om Ingelstad samhälle
Gränser:	Enligt karta i bilaga 1, följer fastighetsgräns för Ingelstad 15:1 (1)
Areal:	7,7 hektar varav 7 hektar land
Fastighet:	Ingelstad 15:1 (1)
Inskrivna servitut/rättigheter/ samfälligheter:	08/21323 – kraftledning 86/4495 – kraftledning 07/16267 – kraftledning 10/16763 – kraftledning 0780K-15/96.1 – el Ingelstad ga:1 – väg Ingelstad 7:13, Ingelstad 10:27 – fiske
Övrigt (ej inskrivet):	-
Reservatsförvaltare:	Samhällsbyggnadsnämnden, Växjö kommun

Beskrivning av området

Hanefors vid Aggaån med lövskogar, våtmarker och vattendrag, 1,5 km söder om Ingelstad centrum, är en plats där olika typer av industriella verksamheter funnits i många århundraden. Hanefors kraftverk som senast var verksamt på platsen fick sitt tillstånd genom en dom från Östra Värends häradsrätt den 10 december 1918.

Hundra år senare, 24 september 2018, fick Växjö kommun tillstånd i Mark- och miljödomstolen att göra åtgärder för att tillskapa förutsättningar för fiskvandring genom nuvarande dammområde, återskapa ursprungliga miljöer och biotoper i Aggaån samt bevara platsens kulturhistoriska värden. Nu, efter åtgärderna, kan fiskar vandra fritt förbi anläggningen och lämpliga habitat för strömlevande arter har återskapats på en i övrigt mestadels lugnflytande sträcka av Aggaån. Förutom fisk har även bottenfauna och fåglar knutna till strömmande vattenmiljöer gynnats av åtgärderna. På platsen finns anordningar för friluftslivet, bland annat parkeringsplats, broar, gångstigar, grillplatser, bänkar och informationstavlor.

Naturvärdena i området utgörs i huvudsak av strömmande meandrande vattenmiljöer, öppna våtmarksområden, gamla trädmiljöer och fuktig lövnaturskog.

Det finns även kulturhistoriska värden kopplat till att det i området funnits kraftverk, pappersbruk, kvarn, sågverk med mera.

Området har i samband med åtgärderna för återställning av vattendraget anpassats för rekreation och det används redan nu som utflyktsmål. Inom området finns stigar och grusvägar som tillsammans utgör promenadstråk genom varierade naturmiljöer rika på framför allt vattenmiljöer och ädellövträd. Främsta upplevelsevärdena i Hanefors är områdets rofylldhet, artrikedom, vildhet, rymd och kulturhistoria.

Reservatet berörs av riksintresse för vattendrag: Mörrumsån enligt MB § 4:6.

Redogörelse för ärendet

Området har en historik av höga naturvärden och området har länge agerat friluftsmark åt Ingelstadborna. Området är utpekats som natur och rekreation i gällande översiktsplan för Ingelstad, Växjö kommun. Grönstrukturprogrammet och friluftsprogrammet pekar också ut Hanefors som kärnområde för biologisk mångfald samt prioriterat område för rekreation, motion och friluftsliv. I samband med att området har restaurerats samtidigt som Ingelstad utvecklas har ett behov av att långsiktigt bevara områdets naturvärden och utveckla området för friluftsliv uppstått. Hösten 2021 gav kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till nytt naturreservat i Hanefors, med syftet att vårda, förvalta och utveckla områdets naturvärden och tillgänglighet för friluftsliv.

Bildandet av detta naturreservat bidrar till uppfyllande av Växjö kommuns hållbarhetsprogram, där målbilden "Grönt och hälsosamt" bland annat beskrivs med "Vi har en varierad och tillgänglig natur", "Vi har en rik och varierad biologisk mångfald i skogarna, odlingslandskapet, vattnet och den bebyggda miljön" samt "Vi bevarar och värdesätter naturens ekosystemtjänster", vilket bildandet av naturreservatet bidrar till att uppnå.

Bildandet av ett naturreservat kommer bidra till att trygga Ingelstadbornas och besökares möjlighet till friluftsliv och rekreation, i enlighet med översiktsplanen och hållbarhetsprogrammet.

Ett förslag till en skötselplan för reservatet är framtagen av Växjö kommun, se bilaga 2.

Förslaget om nytt naturreservat och skötselplan har remitterats under 15 augusti-2 oktober 2022. Handlingarna skickades till politiska nämnder i Växjö kommun, Länsstyrelsen i Kronobergs län, berörda myndigheter, sakägare, ägare till angränsande fastigheter samt till föreningar. Samrådsmöte har hållits 14 september 2022 på plats i Hanefors. Synpunkter på remissen redovisas i bilaga 3.

Motivering

Naturreservatet har höga värden för såväl biologisk mångfald som för rekreation och friluftsliv. Reservatet tryggar långsiktigt förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv.

Naturreservatets tätortsnära läge, artrikedom och vackra natur- och kulturmiljö gör området attraktivt för både Ingelstadbor och besökare. Naturreservatet tryggar mark för friluftslivets behov och skötselplanen utformas så att god tillgänglighet till området bevaras samtidigt som naturvärden värnas, utvecklas, tillskapas samt återställs.

Växjö kommuns naturvärdesinventering har visat att området har mycket höga naturvärden. I samband med en artinventering som gjordes 2022 hittade fler nya arter för Kronobergs län i området. Ett flertal värdefulla ädellövträd finns i området, främst gamla ekar och askar. I området finns även en del bestånd av yngre skogar med lägre naturvärden, dock med viss trädslagsvariation med potential att på sikt utveckla höga naturvärden.

Reservatets föreskrifter har olika nivåer. Många verksamheter är förbjudna och endast tillåtna i området om dispens ges. Andra verksamheter måste dock bedrivas i området och är därmed undantagna från föreskrifterna alternativt kräver tillstånd för att utformas, dock med hänsyn tagen till att minimera påverkan på naturmiljön. Dispenser och tillståndsansökningar prövas av miljö- och byggnämnden. Verksamheter

med mindre påverkan på naturmiljön kan bedrivas efter godkännande av reservatsförvaltaren.

Ledningar i terräng är en verksamhet som kan vara nödvändig för samhällets utveckling och miljökrav. Anläggandet är därför inte förbjudet men kräver tillstånd för att lokaliseringen och anläggandet ska anpassas så att minimal påverkan på natur- och friluftsvärdena görs.

Bevarandet av naturreservatets natur- och friluftslivsvärden går inte att förena med att det inom området ska kunna bedrivas produktionsinriktat skogsbruk, exploateringar eller genomförande av andra åtgärder som skadar naturmiljön.

Rörelsestråk samt anordningar och anläggningar för motion och friluftsliv ska uppföras och underhållas med hänsyn tagen till naturvärden. Dessa åtgärder beskrivs närmare i B-föreskrifter och skötselplanen som inkluderar t.ex. leder och grillplatser.

Jakt kan innebära en inskränkning i människors friluftsliv. Det kan dock finnas behov av att hålla ner viltstammarna beträffande t.ex. vildsvin och invasiva arter, varför sådan jakt tillåts. Växjö kommun har som markägare möjlighet att styra jakten genom jakträttsupplåtelse. I de områden där konflikt mellan jakt och friluftsliv skulle uppstå ska kommunen anpassa jakträttsupplåtelse till de olika intressena. Skyddsjakt och eftersök ska kunna bedrivas, liksom sådan jakt som behövs för att uppnå reservatets syften. Denna typ ska kunna initieras av reservatsförvaltaren. Viss skyddsjakt kräver dock särskilda beslut.

Plockande av växter och svampar annat än bär och marklevande matsvamp för husbehov alternativt åverkan på levande eller döda träd är inte tillåtet eftersom det kan skada de biologiska värdena i området såväl som upplevelsevärdena.

Död ved i olika former och nedbrytningsstadier är viktiga livsmiljöer för många organismer, inte minst insekter, svampar och fåglar. Tillgången på död ved i svenska skogar och betesmarker är generellt sett liten varvid många vedlevande arter utrotats lokalt och regionalt i brist på lämpligt substrat. Därför är det motiverat att bevara och/eller initiera bildandet av död ved tills dess att en naturlig dynamik kan upprätthålla arternas behov.

Beslutet om bildande av naturreservatet bidrar till Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden. Dessutom följs Sveriges miljö kvalitetsmål och Växjö kommuns hållbarhetsprogram. Bildandet av naturreservatet bidrar till att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen "Levande sjöar och vattendrag", "Myllrande våtmarker", "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv".

En analys av påverkan på ekosystemtjänster har gjorts. Nedan listas de ekosystemtjänster som beslutet att bilda naturreservatet Hanefors har en mer än försumbar påverkan på. I tabellen anges även om beslutet har en positiv eller negativ inverkan på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Inverkan
Kulturella	Friluftsliv och turism	Positiv
	Rekreation och hälsa	Positiv
Stödjande	Biogeokemiska kretslopp	Positiv
	Ekologiska samspel	Positiv
	Livsmiljöer	Positiv

Växjö kommun anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och det intrång detta innebär för enskildas rätt att använda mark och vatten. Reservatsbildningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i kapitel 3 och 4 i miljöbalken samt med översiktsplanen för Växjö kommun.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Växjö kommun att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Förordnande om kungörelsedelgivning

Växjö kommun förordnar, med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932) jämfört med 27 § förordningen om (1998:1252) områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom 10 dagar införas i tidningarna Smålandsposten, Växjöbladet-Kronobergaren samt Post och Inrikes Tidningar.

Delgivningen ska anses ha skett två veckor efter dagen för detta beslut, förutsatt att kungörelsen inom 10 dagar från beslutet införts i ovan nämnda tidningar.

Beslutet hålls tillgängligt på Växjö kommun, Norra Järnvägsgatan 7, Växjö och på www.vaxjo.se.

Hur du överklagar

Detta beslut kan överklagas av den som beslutet angår (16:12 § miljöbalken) genom skrivelse till Länsstyrelsen, 351 86 VÄXJÖ (19:1 § miljöbalken). Överklagandet måste ha inkommit senast 2023-04-28, annars kan inte ärendet prövas.

Vid frågor, kontakta Växjö kommun på telefonnummer 0470-410 00 eller via e-post info@vaxjo.se.

Överklagandet bör innehålla följande:

- hänvisning till detta beslut, dnr SBN NATUR.2023.158
- vad som ska ändras och varför
- namnteckning, namnförtydligande och adressuppgifter
- eventuella handlingar som stöder överklagandet.

Bilagor

1. Beslutskarta med reservatsgräns
2. Skötselplan inklusive kartor
3. Samrådsredogörelse

Bilaga 1. Beslutskarta med reservatsgräns

